

Pittsburgh

Van Steel City naar New Economy

Pittsburgh mocht in 2009 als gastheer van de G20-top laten zien dat er nog een toekomst is voor de Amerikaanse steden die getroffen zijn door het verval van de industrie. De economie van de voormalige *Steel City* drijft nu op gezondheidszorg, universiteiten, robottechnologie en 'groene' bedrijven. Maar een voorbeeld voor Detroit? Pittsburgers verlaten nog steeds bij bosjes de 'meest leefbare stad' van de VS.

Toen de perschef van het Witte Huis in mei 2009 namens president Obama Pittsburgh aanwees als de locatie voor de G20-top steeg er een nauwelijks onderdrukt gegniffel op uit de rijen van de aanwezige journalisten. Kennelijk was het hen niet duidelijk waarom het – na Berlijn, Beijing, Melbourne, Kaapstad, Sao Paulo, Washington DC en Londen – de beurt was aan Amerika's voormalige *Steel City* om de regeringleiders, ministers en bankpresidenten van de twintig machtigste economieën van de wereld en Nederland te ontvangen. 'Why in the World is the G20 meeting in Pittsburgh?' zo kopte

het progressieve maandblad de *Atlantic*.

De staalindustrie van Pittsburgh was tot de jaren zeventig de kurk waarop de Amerikaanse zware industrie dreef. Langs de oevers van de Ohio en de Monongahela lag een industrieel complex van circa 40 kilometer lengte dat niet anders dan ijzer, staal, staalproducten, zwarte rook en roet uitbraakte. Regisseur Michael Cimino bracht in 1978 de *Steel City* met zijn beroete straten en zijn luidruchtige Poolse proletariaat op rake wijze in beeld in *The Deer Hunter*. Die wereld van zwartgeblakerde wijken en stoere arbeiders imploede toen in de jaren tachtig fabrieken van

Alabama tot Japan erin slaagden het staal beter, moderner en goedkoper te produceren dan Pittsburgh.

Toen ik in 1986 voor het eerst Pittsburgh bezocht waren de staalfabrieken en hoogovens langs de rivieren al verlaten. Op kilometerslange rangeerterreinen stonden de locomotieven die ooit het staal uit de stad sleepten weg te roesten. Het American footballteam heette nog steeds de Pittsburgh Steelers en in de bars dronk men nog Iron City bier, maar de stad was nu bij uitstek het symbool van de Rust Belt, het roestende kerkhof van het eens zo machtige industriële Amerikaanse noordoosten. Door een ware exodus van staalarbeiders liep de bevolking van de Pittsburgh tussen 1950 en 1990 terug van 676.000 naar 369.000 inwoners. In de arbeiderswijken stonden tienduizenden huizen te verkrotten.

Imago

Pittsburgh mag dan een economische wedergeboorte hebben meegemaakt, de stad scoort nog niet hoog op de *coolness* schaal. Vandaar het gegniffel van de journalisten in

Downtown Pittsburg ligt daar waar de rivier de Allegheny en Monongahela samenkomen en de Ohio vormen.

luchten, vervuilde rivieren en roestende staalkolossen. 'Pittsburgh vecht al jaren om van dat imago af te komen', zegt Luke Ravenstahl, met 29 jaar de jongste burgemeester van een stad in de top-100 van grote Amerikaanse steden. 'Pittsburgh was de eerste Amerikaanse stad die verwoest werd door de implosie van de zware industrie; we zijn ook de eerste stad die zich weer uit die malaise weet te werken', aldus de *baby face* burgemeester.

'Het is een stad die in het verleden zijn portie economische tegenslagen heeft gehad, maar waar nu, dankzij visie en investeringen, nieuwe industrieën ontstaan die de werkgelegenheid van de toekomst produceren', stelt ook de perschef van het Witte Huis. Het is duidelijk: Obama wilde Pittsburgh naar voren schuiven als lichtend voorbeeld voor de steden die nu getroffen worden door het instorten van de Amerikaanse auto-industrie. De Motor City (Detroit) kan hoop ontlenuen aan de Steel City waar de werkloosheid relatief laag is en de huizenmarkt stabiel.

Volgens burgemeester Ravenstahl doorstaat Pittsburgh de huidige crisis redelijk goed omdat de economie van de stad anno 2009 gebaseerd is op een mix van gezondheidszorg, universiteiten en *high-tech* bedrijven; recessiebestendige sectoren die het minst gevoelig zijn voor de terugval van de Amerikaanse economie. Het gevolg is onder andere dat de prijzen van de huizen in Pittsburgh in 2008 nog met 2% stegen en dat de werkloosheid met 7,2% ver onder het landelijk gemiddelde ligt. En omdat de meeste staalfabrieken zijn opgeruimd, de rivieren zijn gezuiverd en de lucht niet langer permanent verduisterd is, meldt Ravenstahl trots dat zijn stad volgens een onderzoek van *The Economist* de meest leefbare stad van de VS is.

Handjeklap

Er zijn ook wat minder nobele motieven om Pittsburgh aan te wijzen als gastheer van de G20. De *Wall Street Journal* schreef in mei 2009 dat de G20-top aanvankelijk in New York gepland was. Veel regeringsleiders zouden daar in september toch zijn voor de opening van de algemene vergadering van de VN. Omdat dat weer een beetje pijnlijk zou zijn voor de regeringsleiders en ministers die niet bij het exclusieve G20-clubje horen, vond president Obama het raadzaam enige afstand te creëren tussen de G20 en de VN. Daarom besloot men 600 kilometer naar

Michael Boytin (75) is de laatste voorman die in 1986 ontslagen werd bij de Homestead Steel Works, eens de grootste staalproducent van de wereld.

het westen uit te kijken, naar Pittsburgh. De *Wall Street Journal* verklaart niet waarom Philadelphia – een wat kosmopolitische stad – werd overgeslagen.

Ed Blazina, een columnist van de *Pittsburgh-Post Gazette*, meent dat de keuze van Pittsburgh ook een ouderwetse handjeklap tussen democratische *party bosses* is geweest. 'De top van de democratische machine die Pittsburgh al decennialang bestuurt schaarde zich tijdens de democratische voorverkiezingen onder leiding van burgemeester Luke Ravenstahl in 2008 massaal achter Hillary Clinton, die Obama dan ook versloeg in Pennsylvania. Toen Clinton eenmaal van het toneel was verdwenen stelde Pittsburgh zich even vierkant op achter Obama', zegt Blazina. Mede dankzij die steun won Obama in de belangrijke *swing state* Pennsylvania met 55% van de stemmen. Daarom was het medio 2009 *pay-back time*: het leger van een paar duizend politici en journalisten bracht veel geld binnen en bood Pittsburgh de kans zijn opgepoetste imago te presenteren.

Ook Dan Rooney, de 77-jarige eigenaar van het immens populaire American football-

het Witte Huis. Je zult er tevergeefs zoeken naar Dolce & Gabbana winkels of naar een Chinees-Cubaans *fusion*restaurant. Een goede hap eten betekent hier nog vaak een bord pierogies met kielbasa (Poolse gevulde noedels met worst, typische arbeidskost in Pittsburgh, T.K.) En een vrouw is hier ook nog goed gekleed in een XX-large shirt van de Pittsburgh Steelers.

Veel Amerikanen denken bij Pittsburgh nog steeds aan rokende schoorstenen, duistere

Rijke omliggende gemeenten voelen niets voor een fusie met de straatarme centrale stad

team de Pittsburgh Steelers, ontdekte dat Obama zijn politieke vrienden niet vergeet. Tijdens de campagne in 2008 gooide deze Ierse Amerikaan die zijn hele leven republikein is geweest, zijn niet geringe gewicht in Pittsburgh in de schaal voor Obama. Zo gebeurde het dat Obama zich in oktober 2008 op een verkiezingsbijeenkomst in Pittsburgh door Rooney in een shirt van de Pittsburgh Steelers liet hijsen. Achteraf bleek het een perfecte combinatie: Obama won de presidentsverkiezingen, de Steelers wonnen de Superbowl

en Dan Rooney werd beloofd met de post van ambassadeur in zijn favoriete Ierland.

Maar toch

Is Pittsburgh terecht in de etalage zet? Burgemeester Luke Ravenstahl meent van wel. Hij zegt dat in de jaren tachtig over Pittsburgh werd gesproken zoals nu over Detroit, als een stad die op sterven na dood was. 'We hebben hier te lang gedacht dat de staalindustrie zou terugkomen, maar dat is niet gebeurd. Het herstel van onze economie is mede te danken aan nieuwe bedrijven die hier de technologie hebben ontwikkeld om de zwaar vervuilde bodem en rivieren te zuiveren', aldus Ravenstahl. Hoewel de staalindustrie heeft plaatsgemaakt voor high-tech, handhaaft de stad nog steeds een wat arbeideristisch zelfbeeld van stoere jongens, ferme knapen. Pittsburghers staan in Amerika te boek als hardwerkende mensen zonder veel poeha.

FOTO S: TAEKE ZUIDEMA

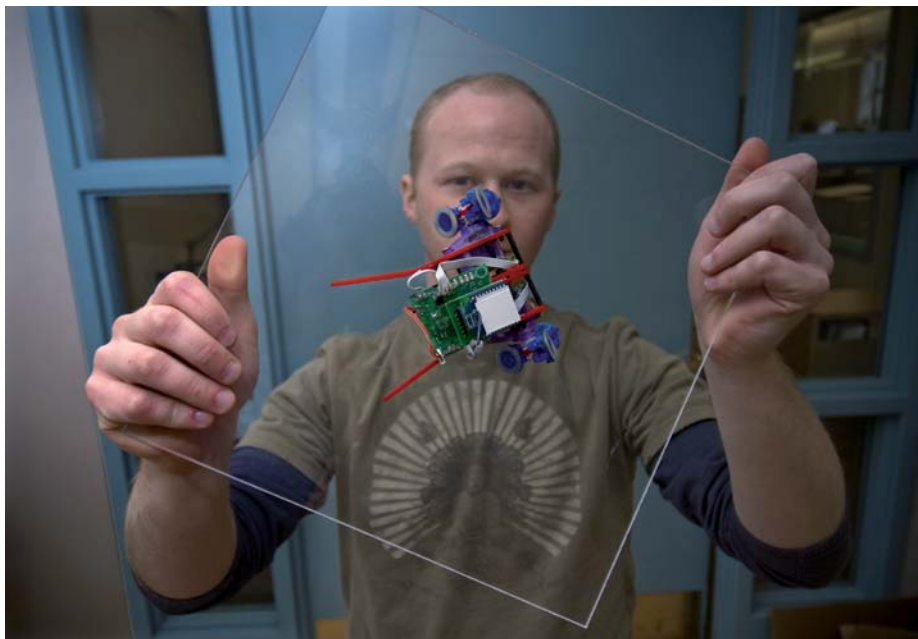

Pittsburgh in 1902. Tekening van T. M. Fowler, uitgegeven door T. M. Fowler & James B. Moyer. Bron: Library of Congress.

Edgar Thompson steel-works in Braddock werd in 1892 opgericht door Andrew Carnegie. Het is de enige plek in het metropolitane gebied van Pittsburgh waar nog staal wordt geproduceerd.

Een student van de Carnegie Mellon University (CMU) demonstreert een gekke robot die tegen loodrechte oppervlakken kan lopen. CMU is een van 's werelds meest vooraanstaande technologische instituten.

Pittsburgh is ook een bolwerk van de Democratische Partij. Voor de laatste lokale verkiezingen namen de republikeinen niet eens de moeite een kandidaat-burgemeester naar voren te schuiven. De belangrijkste ideologische oppositie komt van het Allegheny Institute, een in Pittsburgh gevestigde conservatieve denktank. Eric Montarti, *senior policy-analist* van het Allegheny Institute,

noemt de voorbeeldfunctie van Pittsburgh 'onzinnig'. 'Ja, Pittsburgh heeft zich hersteld van de crisis, maar de leegloop gaat nog steeds door', zegt Montarti. 'Sinds 2000 zijn nog eens 24.500 inwoners uit Pittsburgh vertrokken, de door Obama zo geprezen economie schept onvoldoende banen om de mensen hier te houden.'

Sinds 1950 zijn meer dan 300.000 Pittsburghers naar elders vertrokken. Een van de ernstigste gevolgen is dat een steeds kleinere groep belastingbetalers opdraait voor het onderhoud en de exploitatie van de erfenis die de *robber barons* van de staalindustrie Pittsburgh hebben nagelaten. De kosten van de imposante collectie bruggen, musea, historische gebouwen en bibliotheken hangen als een molensteen om de nek van de stad. Ze zijn ook de belangrijkste reden dat de veel rijkere omliggende gemeenten – de Greater Pittsburgh Metropolitan Area telt 2,4 miljoen inwoners – niets voelen voor een fusie met de centrale stad. Vanwege de hoge kosten voor het onderhoud van de bestaande infrastructuur balanceert Pittsburgh ondanks de economische renaissance al jaren op de rand van een bankroet.

En dan is er nog een merkwaardig probleem met de moderne status van Pittsburgh. De nieuwe economie draait voor een belangrijk deel op *non-profits*, die in Amerika vrijgesteld zijn van onroerendgoedbelasting. De grote ziekenhuizen, de filantropische instellingen en de verschillende universiteiten van Pittsburgh betalen geen belasting over hun bezittingen, en dat is nu net de grootste bron van inkomsten voor gemeenten in de VS. Het zorgcomplex UPMC is met een stuk of tien ziekenhuizen en bijna 50.000 werknemers verreweg de grootste werkgever van de stad maar betaalt geen cent onroerendgoedbelasting.

Is Pittsburgh een baken in de duisternis voor Detroit? Dat hangt er maar van af. De economie van Pittsburgh biedt steeds meer plaats aan hoogopgeleiden die werk vinden in de ziekenhuizen, universiteiten en high-tech bedrijven. De kinderen van de staalarbeiders zijn echter vertrokken of werken nu voor het minimumloon bij een *fastfood*keten of schoonmaakbedrijf. En Detroit? Het inwonertal van de *Motor City* is sedert 1950 al meer dan gehalveerd van 1,85 miljoen tot 900.000. Wanneer die stad het voorbeeld van Pittsburgh wil volgen, moet daar nog eens de helft van af. Misschien mag Detroit dan ergens in 2030 de top van de G20 organiseren. •

De auteur van dit artikel, de Nederlandse journalist/fotograaf Teake Zuidema, woont sinds 1996 in Pittsburgh. Zijn foto's zijn te zien op www.teakezuidema.com